

Asia: OM 21/41/2016

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä

1 LUKU. YLEISET SÄÄNNÖKSET

Kommentit ehdotetun lain 1 lukuun

Ehdotetussa 1 §:ssä säädettäisiin lain (Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä) soveltamisalasta. Oikeusasiamiehen toiminnan kannalta merkittäviä ovat 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdat, joiden mukaan lakia sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja, kun kyse on

- rikoksen ennalta estämisestä, paljastamisesta, selvittämisestä tai syyteharkintaan saattamisesta (1. kohta),
- syyteharkinnasta ja muusta rikokseen liittyvästä syyttäjän toiminnasta (2. kohta).

Kysymykseen saattaa tulla myös momentin 3 kohta rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimessa.

Perustuslain 110 §:n 1 momentin perusteella oikeusasiamies ja oikeuskansleri ovat erityissyyttäjiä. Periaatteessa jokainen ylimmän laillisuusvalvojan käsittelemä asia voi potentiaalisesti johtaa esitutkintaan, syyteharkintaan ja syytteen ajamiseen tuomioistuimessa.

Edellä kuvattujen toimien osalta ehdotetun 1 §:n perusteluissa todetaan, että oikeusasiamies ja oikeuskansleri ovat lain tarkoittamia ”toimivaltaisia viranomaisia”. Lakia sovellettaisiin siltä osin, kuin henkilötietoja käsitellään 1 §:n 1 momentissa lueteltuja tehtäviä varten.

Tältä osin asiassa ei ole huomauttamista.

2 LUKU. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN YLEISET EDELLYTYKSET

Kommentit ehdotetun lain 2 lukuun

-

3 LUKU. REKISTERINPITÄJÄ JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELIJÄ

Kommentit ehdotetun lain 3 lukuun

-

4 LUKU. REKISTERÖIDYN OIKEUDET

Kommentit ehdotetun lain 4 lukuun

-

5 LUKU. TIETOTURVALLISUUS

Kommentit ehdotetun lain 5 lukuun

-

6 LUKU. TIETOSUOJAVASTAAVA

Kommentit ehdotetun lain 6 lukuun

Ehdotettu 40 §:n 2 momentti sisältää säännöksen, jonka mukaan tietosuojavastaavan tehtävät eivät koske muun muassa oikeusasiamiehen lainkäyttötehtävien yhteydessä suorittamaa henkilötietojen käsittelyä.

Pidän säännöstä asianmukaisena, koska tietosuojavastaavalla on myös tietynlainen valvonnallinen rooli, joka ei sovi yhteen oikeusasiamiehen valtiosääntöisen aseman kanssa.

Kun lain soveltamisalan mukaisesti lakia sovellettaisiin oikeusasiamieheen 1 §:n 1 momentin 1 - 3 kohdissa mainituissa tapauksissa ja kun käsitykseni mukaan kaikkien niissä mainittujen oikeusasiamiehen toimien tulee jäädä tietosuojavastaavan tehtävien ulkopuolelle, on 40 §:n 2 momentissa tarpeettomasti ja epäselvyyttä aiheuttavalla tavalla viitattu oikeusasiamiehen "lainkäyttötehtäviin".

Mielestäni lainkohdan tulisi kuulua "Tietosuojavastaavan tehtävät eivät koske --- eduskunnan oikeusasiamiehen toimintaa" (tai vaihto-ehtoisesti "eduskunnan oikeusasiamiehen tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa").

Totean, että pykälän perusteluissa ei mainita lainkaan oikeusasiamiestä tai oikeuskansleria.

7 LUKU. HENKILÖTIETOJEN SIIRROT KOLMANSIIN MAIHIN JA KANSAINVÄLISILLE JÄRJESTÖILLE

Kommentit ehdotetun lain 7 lukuun

-

8 LUKU. VALVONTAVIRANOMAINEN

Kommentit ehdotetun lain 8 lukuun

Ehdotetun 45 §:n mukaan 8 luvun säännöksiä valvonnasta ei sovelleta tuomioistuinten, valtioneuvoston oikeuskanslerin eikä eduskunnan oikeusasiamiehen lainkäyttöön liittyvään toimintaan.

Pidän säännöstä asianmukaisena, koska Tietosuojaviraston oikeusasiamieheen kohdistuva valvonta olisi ristiriidassa oikeusasiamiehen valtiosääntöisen aseman kanssa. Kuten 40 §:n 2 momentin kohdalla totesin, on viittaus oikeusasiamiehen ”lainkäyttöön” liittyvään toimintaan epäselvyyttä aiheuttava. Säännös pitäisi muotoilla samalla tavalla kuin edellä tietosuojavastaavan kohdalla totesin.

Pidän selvänä, että 8 luvun säännösten perusteella myöskään tämän luvun ulkopuolella olevia valvontaa koskevia säännöksiä (esim. 21 §, 24 §, 26 §, 29 §, 55 §) ei sovelleta ylimpiin laillisuusvalvojiin.

Totean, että pykälän perusteluissa ei mainita lainkaan oikeusasiamiestä tai oikeuskansleria.

9 LUKU. OIKEUSTURVA

Kommentit ehdotetun lain 9 lukuun

-

10 LUKU. ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

Kommentit ehdotetun lain 10 lukuun

-

11 LUKU. VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

Kommentit ehdotetun lain 11 lukuun

-

YLEISPERUSTELUT

Kommentit ehdotuksen yleisperusteluihin

-

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Kommentit ehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin

-

ERITYISLAINSÄÄDÄNTÖÖN EHDOTETUT MUUTOKSET

Kommentit oikeusministeriön hallinnonalan erityislainsäädäntöön ehdotettuihin muutoksiin

-

MUUT MAHDOLLISET KOMMENTIT

Muut mahdolliset kommentit työryhmän mietintöön

-

Eteläpää Mikko

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen